

BS/172/2013

**OPINIE NA TEMAT SZCZEPIEŃ
OCHRONNYCH DZIECI**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Polacy są, generalnie, przychylnie nastawieni do szczepień ochronnych dzieci – zdaniem zdecydowanej większości badanych (79%), szczepienie dzieci powoduje więcej dobrego niż złego. Ponadto wśród ankietowanych dominuje przekonanie, że dzięki szczepieniom wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje (82%), a ta forma profilaktyki jest najskuteczniejszym sposobem ochrony dzieci przed poważnymi chorobami (79%).

- ▶ Dwie piąte ankietowanych (40%) uważa, że szczepienia są promowane nie dlatego, iż są rzeczywiście potrzebne, lecz dlatego, że leży to w interesie koncernów farmaceutycznych, i taka sama liczba respondentów (39%) nie zgadza się z tym poglądem.

- ▶ Prawie trzy czwarte dorosłych Polaków (73%) jest zdania, że przynajmniej część szczepień powinna być obowiązkowa, natomiast niemal co czwarty (23%) opowiada się za ich całkowitą dobrowolnością. Jedynie bardzo nieliczni ankietowani (4%) nie mają zdania w tej sprawie.

Problematyka szczepień ochronnych dzieci pojawia się co jakiś czas w dyskusji publicznej. Zwolennicy szczepień argumentują, że stanowią one najskuteczniejszy sposób ochrony przed niebezpiecznymi chorobami, a dzięki nim wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje. Podkreślają, że szczepionki podlegają licznym kontrolom i są w gruncie rzeczy bezpieczne, a ryzyko poważnych powikłań poszczepiennych jest nieporównywalnie mniejsze niż ryzyko powikłań związanych z chorobami zakaźnymi, którym te szczepionki zapobiegają¹.

Przeciwnicy szczepień na ogół twierdzą, że dzieci w pierwszych miesiącach i latach życia otrzymują za dużo szczepionek. Kwestionują oni bezpieczeństwo szczepionek, powołując się zarówno na błędy po stronie przemysłu farmaceutycznego, jak i na długą listę tzw. niepożądanych odczynów poszczepiennych². Często w tym kontekście pojawia się zarzut, że szczepienia są promowane nie dlatego, iż są rzeczywiście potrzebne, lecz dlatego, że leży to w interesie koncernów farmaceutycznych.

To tylko niektóre argumenty zwolenników i przeciwników szczepień. W jednym z naszych ostatnich sondaży zapytaliśmy badanych, co sądzą na temat szczepień ochronnych dzieci³. Jaki stosunek do szczepień mają Polacy? Czy uważają, że powinny być one obowiązkowe, czy też dobrowolne?

POSTAWY WOBEC SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH DZIECI

Przedstawiliśmy badanym szereg opinii, często prezentowanych w dyskusji na temat szczepień ochronnych dzieci i poprosiliśmy o ustosunkowanie się do nich.

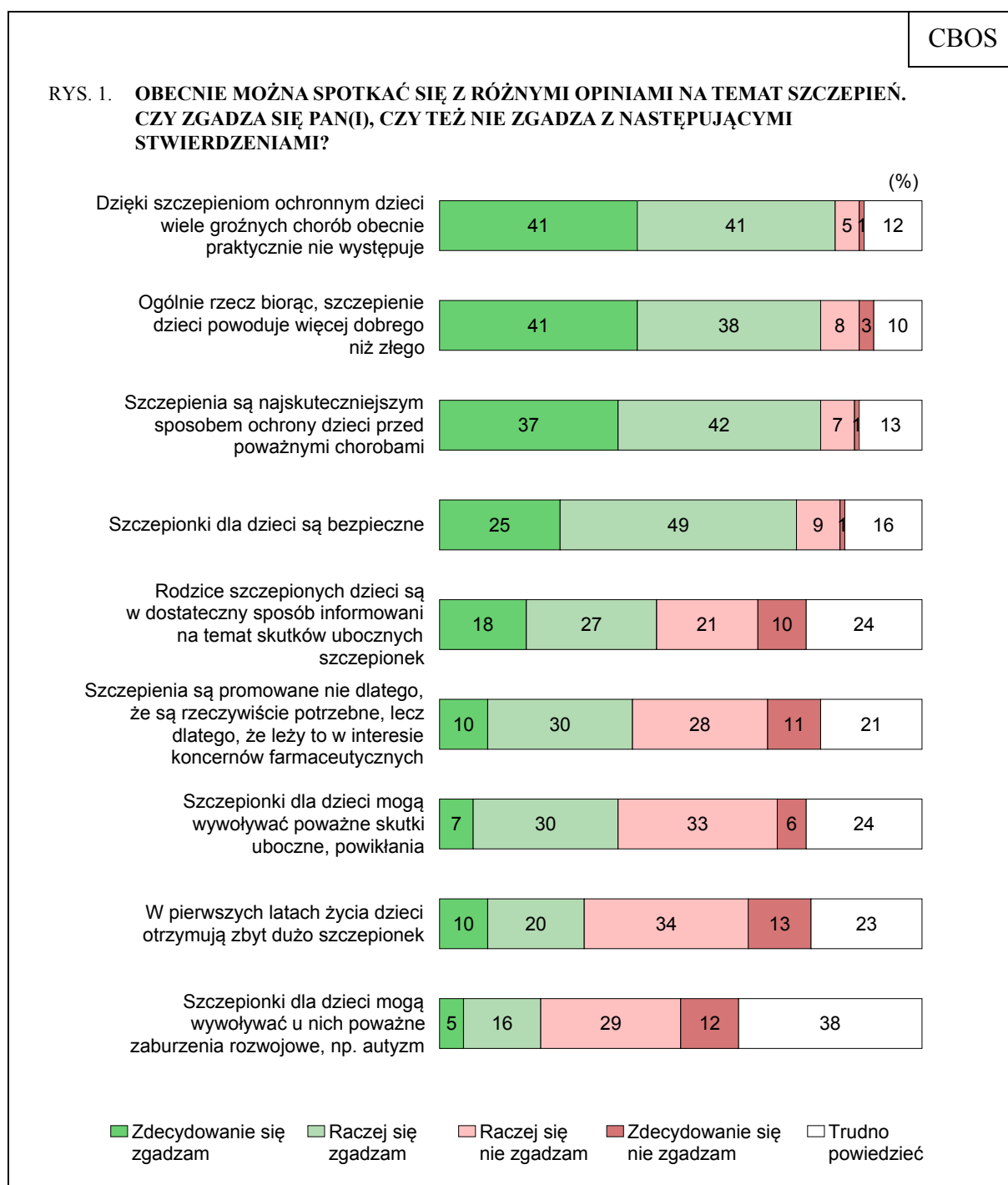
Polacy mają, generalnie, pozytywny stosunek do szczepień ochronnych dzieci. Zdaniem zdecydowanej większości badanych (79%), szczepienie dzieci powoduje więcej dobrego niż złego. Ponadto wśród ankietowanych dominuje przekonanie, że dzięki szczepieniom wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje (82%), a ta forma

¹ <http://szczepienia.pzh.gov.pl/main.php?p=2&id=85&sz=275>

² http://www.mz.gov.pl/wwwfiles/ma_struktura/docs/zalacznik1__2nepidemiolog_1122010.pdf

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (282) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 7–14 listopada 2013 roku na liczącej 990 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

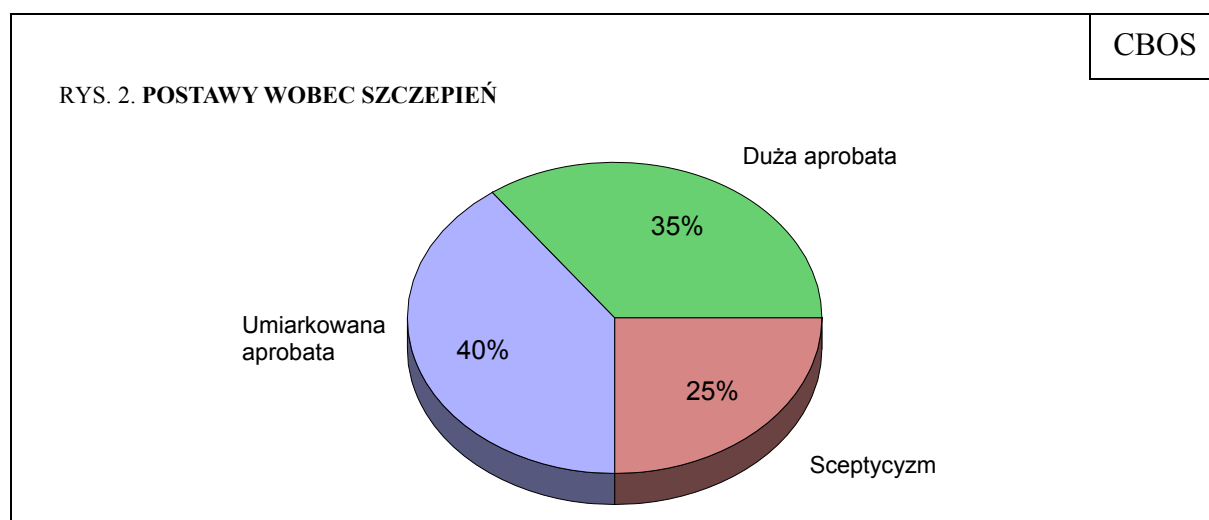
profilaktyki jest najskuteczniejszym sposobem ochrony dzieci przed poważnymi chorobami (79%). Trzy czwarte badanych (74%) uważa, że szczepionki dla dzieci są bezpieczne, jednak blisko dwie piąte (37%) sądzi, że mogą powodować poważne powikłania, a co piąty respondent (21%) jest zdania, że mogą one wywoływać poważne zaburzenia rozwojowe u dzieci, np. autyzm. Należy dodać, że prawie połowa badanych (45%) deklaruje, iż rodzice szczepionych dzieci są w dostateczny sposób informowani na temat skutków ubocznych szczepionek, a przeciwny pogląd wyraża znacznie mniejsza grupa ankietowanych (31%).

Opinia, że w pierwszych latach życia dzieci otrzymują zbyt dużo szczepionek, podzielana jest przez mniejszość respondentów (30%), natomiast niemal połowa badanych (47%) nie zgadza się z tym poglądem.

Dwie piąte ankietowanych (40%) uważa, że szczepienia są promowane nie dlatego, iż są rzeczywiście potrzebne, lecz dlatego, że leży to w interesie koncernów farmaceutycznych, i niemal taka sama liczba respondentów (39%) nie zgadza się z tym stwierdzeniem.

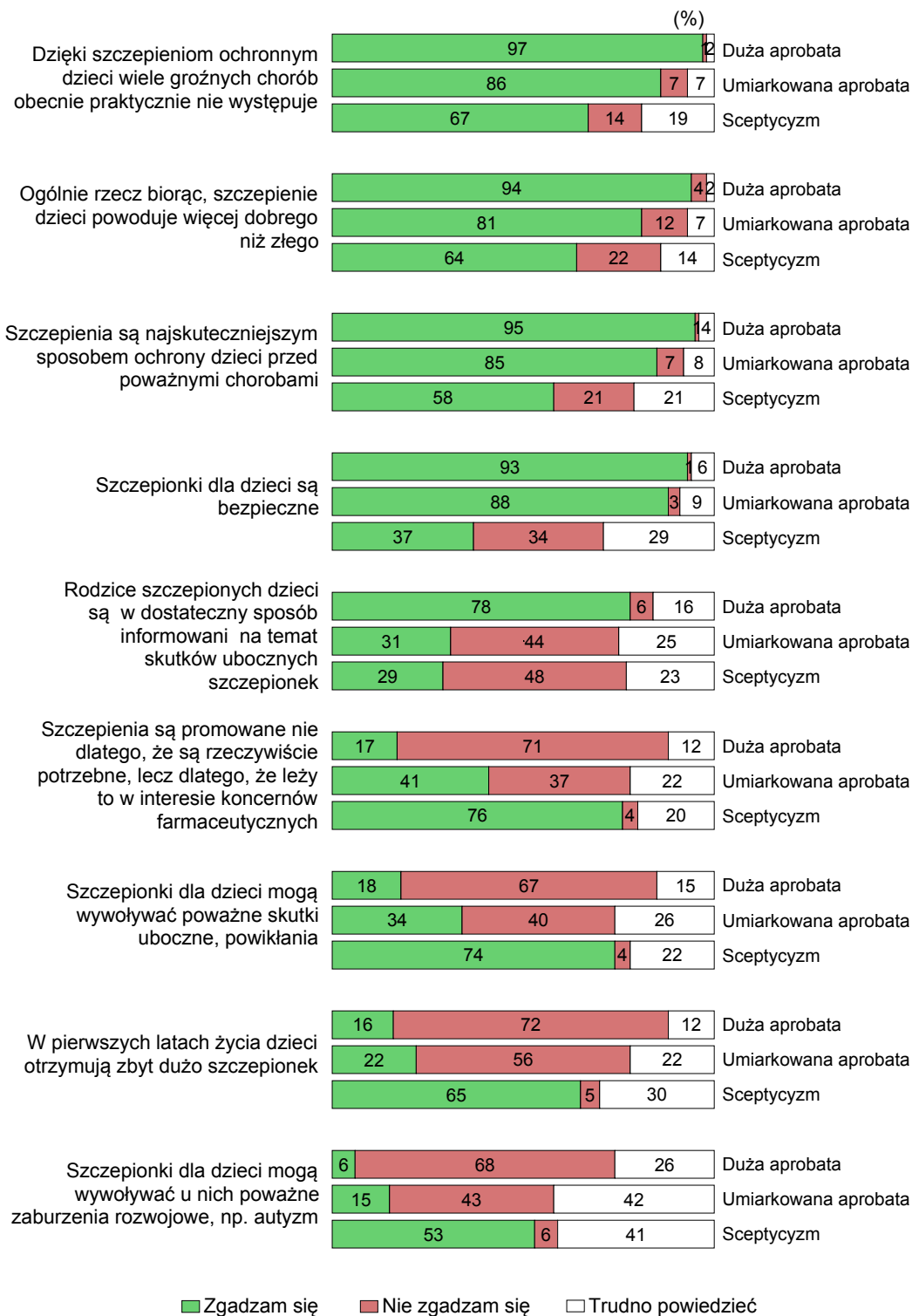
W celu wyodrębnienia różnych postaw wobec szczepień, zastosowana została analiza skupień⁴. W jej wyniku ogół badanych został podzielony na trzy grupy skupiające ankietowanych o zbliżonych poglądach.

Pierwsza z nich obejmuje 35% ankietowanych, którzy mają bardzo pozytywny stosunek do szczepień ochronnych dzieci. Niemal wszyscy spośród nich uważają, że dzięki szczepieniom wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje, że ta forma profilaktyki powoduje więcej dobrego niż złego, stanowi najskuteczniejszy sposób ochrony przed poważnymi chorobami i że szczepionki dla dzieci są bezpieczne. Zdecydowana większość tej grupy jest zdania, że rodzice szczepionych dzieci są w dostateczny sposób informowani na temat skutków ubocznych szczepionek. Jednocześnie stosunkowo rzadko wypowiadają się oni o szczepieniach negatywnie: że są one promowane głównie dlatego, iż leży to w interesie koncernów farmaceutycznych, że w pierwszych latach życia dzieci otrzymują zbyt dużo szczepionek oraz że mogą one wywoływać poważne powikłania lub skutki uboczne.

⁴ Zastosowano metodę k-średnich.

RYS. 3. OBECNIE MOŻNA SPOTKAĆ SIĘ Z RÓŻNYMI OPINIAMI NA TEMAT SZCZEPIEŃ. CZY ZGADZA SIĘ PAN(I), CZY TEŻ NIE ZGADZA Z NASTĘPUJĄCYMI STWIERDZENIAMI?

W drugiej grupie, liczącej 40% ankietowanych, znaleźli się respondenci mający również przychylnie nastawienie do szczepień, lecz podchodzący do nich z trochę mniejszą aprobatą niż przedstawiciele pierwszej grupy.

Natomiast trzecia grupa, obejmująca 25% badanych, cechuje się stosunkowo dużym sceptycyzmem wobec szczepień ochronnych dzieci. Wprawdzie większość ankietowanych do niej należących jest skłonna uznać, że szczepienie dzieci powoduje więcej dobrego niż złego, że dzięki szczepieniom ochronnym wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje i że szczepienia stanowią najskuteczniejszy sposób ochrony przed poważnymi chorobami, lecz większość tej grupy uważa również, że szczepienia promowane są głównie dlatego, iż leży to w interesie koncernów farmaceutycznych, że w pierwszych latach życia dzieci otrzymują zbyt dużo szczepionek i że mogą one wywoływać poważne skutki uboczne.

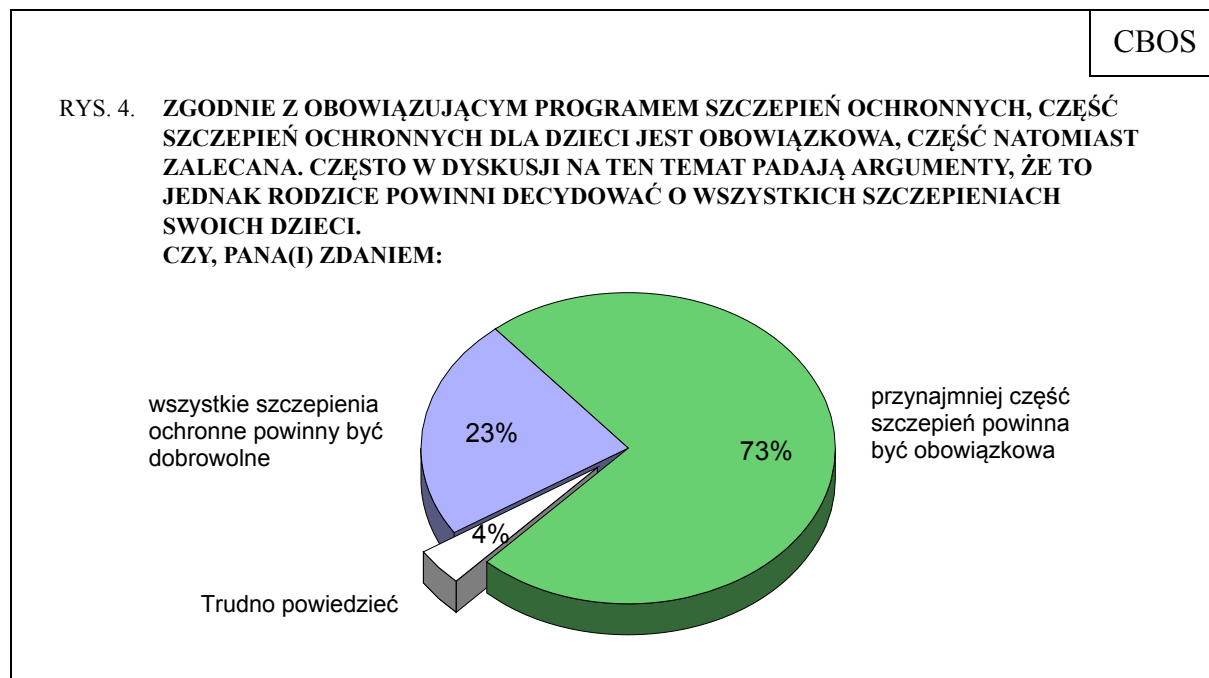
Zmienne społeczno-demograficzne tylko w niewielkim stopniu różnicują stosunek do szczepień. Zauważyć można, że sceptyczne nastawienie do tej formy profilaktyki wyrażają przede wszystkim mieszkańcy największych, ponadpółmilionowych miast (36%), a także w niewielkim stopniu osoby starsze wiekiem – powyżej 65 roku życia (30%). Z kolei badani podchodzący z dużą aprobatą do szczepień stosunkowo rzadko (24%) rekrutują się spośród mieszkańców największych miast.

Warto prześledzić, jak kształtują się postawy wobec szczepień ochronnych wśród badanych mających dzieci w wieku do 19 roku życia (zgodnie z kalendarzem szczepień, obowiązkowe szczepienia obejmują dzieci i młodzież do 19 roku życia lub do ostatniego roku nauki w szkole), których kwestia ta najbardziej dotyczy. Okazuje się, że postawy rodziców dzieci w tym wieku nie różnią się w zasadzie od postaw w całym społeczeństwie (sceptyczne nastawienie wobec szczepień ma 27% rodziców dzieci w wieku do 6 lat, 23% rodziców dzieci w wieku od 7 do 15 lat i 21% rodziców dzieci w wieku od 16 do 19 lat).

CZY SZCZEPIENIA OCHRONNE POWINNY BYĆ OBOWIĄZKOWE?

Interesowało nas również, czy, zdaniem badanych, szczepienia ochronne dzieci powinny być dobrowolne, czy też obowiązkowe. W różnych krajach europejskich stosowane są różne rozwiązania. W Polsce, zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, część szczepień ochronnych dla dzieci jest obowiązkowa, a część zalecana.

Prawie trzy czwarte dorosłych Polaków (73%) jest zdania, że przynajmniej część szczepień powinna być obowiązkowa, natomiast blisko co czwarty (23%) opowiada się za ich całkowitą dobrowolnością. Jedynie bardzo nieliczni ankietowani (4%) nie mają zdania w tej sprawie.

Za całkowitą dobrowolnością szczepień ochronnych dzieci częściej opowiadają się mężczyźni niż kobiety (26% wobec 19%), a także badani gorzej wykształceni – takie stanowisko wyraża prawie co trzeci badany z wykształceniem podstawowym (31%) i zaledwie co szósty z wykształceniem wyższym (17%). Ponadto przekonanie, że wszystkie szczepienia ochronne powinny być dobrowolne, jest bardziej powszechne wśród mieszkańców wsi i mniejszych miejscowości, niż wśród mieszkańców największych, ponadpółmilionowych miast (14%). Zaznaczyć należy, iż rodzice dzieci do 19 roku życia, których problem szczepień dotyczy najbardziej, mają poglądy na temat dobrowolności szczepień bardzo zbliżone do opinii panujących wśród reszty społeczeństwa.

Zauważyć można ponadto, że opinie na temat dobrowolności szczepień w istotny sposób różnicuje ogólne nastawienie do nich. Jedynie co dziesiąty badany (11%) wyrażający dużą aprobatę dla szczepień i co piąty (19%) wyrażający umiarkowaną aprobatę opowiada się za całkowitą dobrowolnością szczepień. Natomiast wśród ankietowanych sceptycznie nastawionych do tej formy profilaktyki ponad dwie piąte (44%) uważa, że wszystkie szczepienia ochronne dzieci powinny być dobrowolne.

Tabela 1

Stosunek do szczepień	Zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, część szczepień ochronnych dla dzieci jest obowiązkowa, część natomiast zalecana. Często w dyskusji na ten temat padają argumenty, że to jednak rodzice powinni decydować o wszystkich szczepieniach swoich dzieci. Czy Pana(i) zdaniem:		
	przynajmniej część szczepień ochronnych powinna być obowiązkowa	wszystkie szczepienia ochronne powinny być dobrowolne	trudno powiedzieć
	w procentach		
Duża aprobata	88	11	1
Umiarkowana aprobata	79	19	2
Sceptycyzm	50	44	6
Ogół	73	23	4

Kolejnym wskaźnikiem postaw wobec szczepień mogą być decyzje o rezygnacji z obowiązkowych szczepień swoich dzieci. Wszystkich rodziców biorących udział w sondażu zapytaliśmy, czy kiedykolwiek zrezygnowali z obowiązkowego szczepienia swojego dziecka. Pomimo wyrażanego przez pewną część badanych sceptycyzmu wobec tej formy profilaktyki, tylko niespełna 2% rodziców zadeklarowało, że zdarzyła im się taka sytuacja. Jako powód rezygnacji najczęściej podawali oni zły stan zdrowia dziecka w wyznaczonym terminie szczepienia, a zupełnie sporadycznie deklarowali, że rezygnacja ta wynikała z zaniedbania, przekonania, że szczepienie jest niepotrzebne bądź też że może ono zaszkodzić dziecku.

Generalnie, można powiedzieć, że Polacy mają przychylne nastawienie wobec szczepień ochronnych dzieci – zdecydowana większość badanych uważa, że powodują one więcej dobrego niż złego, są bezpieczne, stanowią najskuteczniejszy sposób ochrony przed poważnymi chorobami i dzięki nim wiele groźnych chorób praktycznie nie występuje.

Wprawdzie większość badanych ma pozytywny stosunek do szczepień, lecz niemała grupa respondentów – co czwarty ankietowany – odnosi się dosyć sceptycznie do tej formy profilaktyki. Wśród nich dominuje przekonanie, że szczepienia są promowane nie dlatego, że są rzeczywiście potrzebne, lecz dlatego, iż leży to w interesie koncernów farmaceutycznych. Większość tej grupy uważa ponadto, że w pierwszych latach życia dzieci otrzymują zbyt dużo szczepionek, które mogą wywoływać poważne powikłania.

Opracowała
Małgorzata OMYŁA-RUDZKA

Tabela 1

		Postawy wobec szczepień			Liczba osób
		Duża aprobatą	Umiarkowana aprobatą	Sceptycyzm	
		%	%	%	
Ogółem		35	40	25	954
Płeć	Mężczyźni	34	40	27	448
	Kobiety	37	39	24	506
Wiek	18-24 lata	36	41	23	111
	25-34	35	39	26	194
	35-44	35	42	23	167
	45-54	37	41	22	157
	55-64	35	38	27	164
	65 lat i więcej	34	36	30	162
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	40	24	365
	Miasto do 19 999	40	35	25	152
	20 000 - 99 999	34	41	25	179
	100 000 - 499 999	38	41	21	157
	500 000 i więcej mieszk.	24	40	36	100
Wykształcenie	Podstawowe	36	37	28	201
	Zasadnicze zawodowe	39	39	22	233
	Średnie	33	40	27	322
	Wyższe	34	41	24	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	36	30	82
	Średni personel, technicy	45	37	18	47
	Pracownicy adm.-biurowi	32	48	20	68
	Pracownicy usług	37	38	25	64
	Robotnicy wykwalifikowani	33	36	31	113
	Robotnicy niewykwalifik.	41	42	16	63
	Rolnicy	34	52	14	46
	Pracujący na własny rach.	25	37	38	41
Bierni zawodowo	Renciści	29	34	37	62
	Emeryci	34	38	28	192
	Uczniowie i studenci	20	50	31	48
	Bezrobotni	45	38	16	81
	Gospodynie domowe i inni	56	34	10	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	35	40	25	131
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	45	22	91
	sekt. pryw. poza rolnict.	37	36	27	257
	prywatnym gosp. rolnym	34	53	13	49
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	40	36	24	119
	501-750	38	39	23	101
	751-1000	38	33	30	144
	1001-1500	36	42	22	154
	Powyżej 1500 zł	37	36	27	200
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	35	27	145
	Średnie	30	45	26	419
	Dobre	41	36	24	390
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	36	41	23	46
	Raz w tygodniu	34	37	28	425
	1-2 razy w miesiącu	33	45	22	161
	Kilka razy w roku	37	39	23	203
	W ogóle nie uczestniczy	39	39	22	121
Poglądy polityczne	Lewica	43	40	16	134
	Centrum	37	42	21	331
	Prawica	37	31	32	239
	Trudno powiedzieć	28	43	29	249

Tabela 2

		Zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, część szczepień ochronnych dla dzieci jest obowiązkowa, część natomiast zalecana. Często w dyskusji na ten temat padają argumenty, że to jednak rodzice powinni decydować o wszystkich szczepieniach swoich dzieci. Czy, Pana(i) zdaniem:			Liczba osób
		przynajmniej część szczepień ochronnych powinna być obowiązkowa	wszystkie szczepienia ochronne powinny być dobrowolne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		73	23	4	989
Płeć	Mężczyźni	68	26	6	471
	Kobiety	78	19	3	517
Wiek	18-24 lata	73	22	4	115
	25-34	72	24	4	199
	35-44	75	24	1	170
	45-54	81	16	3	160
	55-64	69	25	6	173
	65 lat i więcej	69	24	7	171
Miejsce zamieszkania	Wieś	73	24	3	378
	Miasto do 19 999	74	23	4	154
	20 000 - 99 999	68	26	6	189
	100 000 - 499 999	73	22	5	166
	500 000 i więcej mieszk.	82	14	4	102
Wykształcenie	Podstawowe	63	31	6	215
	Zasadnicze zawodowe	71	24	5	245
	Średnie	77	20	4	330
	Wyższe	81	17	2	200
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	81	18	1	82
	Średni personel, technicy	77	21	2	48
	Pracownicy adm.-biurowi	79	17	4	68
	Pracownicy usług	85	10	5	66
	Robotnicy wykwalifikowani	71	23	5	115
	Robotnicy niewykwalifik.	67	26	6	67
	Rolnicy	67	33		49
	Pracujący na własny rach.	75	25		42
Bierni zawodowo	Renciści	61	29	11	69
	Emeryci	70	24	6	200
	Uczniowie i studenci	69	30	2	49
	Bezrobotni	75	22	4	86
	Gospodynie domowe i inni	79	19	2	48
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	79	17	4	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	74	22	3	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	77	19	4	263
	prywatnym gosp. rolnym	65	35		52
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	67	30	4	125
	501-750	75	19	7	102
	751-1000	75	22	3	151
	1001-1500	82	17	1	157
	Powyżej 1500 zł	76	20	4	207
Ocena własnych war. mater.	Złe	73	18	9	154
	Średnie	71	25	4	438
	Dobre	75	22	3	396
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	77	18	6	47
	Raz w tygodniu	71	25	4	433
	1-2 razy w miesiącu	73	22	5	169
	Kilka razy w roku	74	21	5	214
	W ogóle nie uczestniczy	75	20	4	126
Poglądy polityczne	Lewica	75	22	3	141
	Centrum	78	17	5	337
	Prawica	73	24	3	248
	Trudno powiedzieć	67	28	5	263